

5. Общие основы педагогики : [учеб. для студ. пед. вузов] / И. А. Соловцова, Н. М. Борытко ; под ред. Н. М. Борытко. – Волгоград : Изд-во ВГИПК РО, 2006. – 60 с.

Анотація

У статті наведено методолого-теоретичне обґрунтування навчальної дисципліни «Екологія людини» та визначена система еколого-валеологічних понять, які дозволяють у процесі їх засвоєння сформувати у майбутнього вчителя біології та основ здоров'я усвідомлення взаємообумовленості здоров'я людини та екологічного стану навколишнього середовища.

Аннотация

В статье приведено методолого-теоретическое обоснование учебной дисциплины «Экология человека» и определена система эколого-валеологических понятий, которые позволяют в процессе их усвоения сформировать у будущего учителя биологии и основ здоровья осознание взаимозависимости здоровья человека и экологического состояния окружающей среды.

Summary

This article contains methodological and theoretical basis for the discipline «Human Ecology» and defined a system of ecological-valeological definitions that allow in the process of assimilation to form the future teacher of biology and basic health the awareness of the interdependence of human health and ecological condition environment.

Ключові слова: майбутній вчитель, екологія людини, біологічна підготовка, еколого-валеологічна компетентність, екологічне здоров'я.

Ключевые слова: будущий учитель, экология человека, биологическая подготовка, эколого-валеологическая компетентность, экологическое здоровье.

Key words: future teacher, human ecology, biological background, ecological-valeological competence, environmental health.

Подано до редакції 04.10.13.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф.Бойчуком Ю.Д.

УДК 378.091.33-027.22:502/504-057.875

© 2013

Дяченко-Богун М.М.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Виховна діяльність вузу є невід'ємною частиною процесу якісної підготовки фахівців, цілісною динамічною системою вищої професійної освіти. Її системоутворюючим фактором є мета – розвиток активності особистості студента, реалізована у взаємодії його з вузівським співтовариством, навколишнім середовищем; в наданні підтримки та допомоги студенту в самореалізації і творчості, готовності до відстоювання своєї незалежності і відповідальності, у становленні його здатності самостійно вирішувати виникаючі проблеми.

Мета природоохоронного виховання – цілісний розвиток індивіда, суспільства і в глобальному плані – збереження і розвиток культурних, цивілізаційних форм життя. Досягається ця мета за допомогою освоєння індивідом різних видів діяльності і способів спілкування.

У природоохоронному вихованні молоді в нашій країні вже накопичений певний досвід. У педвузі, крім вивчення спеціальних предметів природничо-географічного профілю, в навчальному процесі все більше актуалізується і знаходить попит інформація природоохоронної спрямованості. У міру розвитку екології як науки з'являється велика кількість робіт, які розкривають проблеми природоохоронного виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Існуюча Різні аспекти природоохоронного виховання, формування готовності вчителя до роботи по природоохоронному вихованню студентів розглядаються в наукових працях В.А. Афоніна, Н.Ф. Винокуровою, С.Н. Глазачова, Л.А. Реут, Л.В. Романенко, О.С. Сластьоніної та ін. Природоохоронна культура, ті чи інші аспекти її становлення і розвитку досліджують такі автори, як Ю.Ю.Галкін, В.А. Ігнатова, Е.А.Когай, О.Н.Козлова, І.П.Сафранов.

Методологічні підходи до проблеми виховання природоохоронної культури людини ґрунтуються на ідеях сучасних філософів про гармонізацію взаємодії людини, природи і суспільства та ролі культури в цьому процесі (В.І. Вернадський, Е.В.Гірусов, В.Г.Горшков, М.М.Моїсєєв).

Теоретичною основою для осмислення сутності природоохоронної культури людини є положення про те, що природоохоронна культура – це вид майбутньої глобальної культури, фактор розвитку ноосфери (К.І. Шилін, А.Г. Маслеев, І.Ю.Солдаткіна, А.А.Горелов).

У розробку концептуальних основ природоохоронного освіти на сучасному етапі значний внесок внесли О.М.Захлебний, І.Д.Зверєв, Л.В. Моїсєєва, А.П.Сидельковський, І.Т.Суравегіна та ін.

За останній час проведено ряд дисертаційних досліджень, що показують різні аспекти природоохоронного освіти. Формування природоохоронної культури у навчальній роботі на прикладі предметів природничого циклу і факультативних курсів розглядали Г.М.Каропа, Г.Г.Обух, Р.Є.Павлюченко.

Формулювання цілей статті... Мета статті полягає у висвітленні окремих аспектів, пов'язаних з природоохоронною діяльністю студентів, адже результатом цієї роботи зі студентами має стати створення такої моделі природоохоронного освіти і виховання, що дозволить створити освітнє середовище, яке буде комфортним для всіх студентів і відповідатиме потребам у їх природоохоронному розвитку та самореалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження... Природоохоронне виховання – це спеціальний, цілеспрямований, організований, систематичний послідовний, планомірний педагогічний процес формування системи природоохоронних знань, умінь, навичок, поглядів і переконань, моральних якостей, що забезпечують становлення і розвиток у особистості відповідального ставлення до природи як до універсальної цінності [1, с. 254].

Природоохоронне виховання – це співпраця викладача і студентів, спрямована на підготовку вихованців як духовно багатого, дбайливого господаря особистих і загальнозначущих природних багатств.

Слід виділити наступні принципи природоохоронного виховання:

- міждисциплінарності,
- безперервності,
- інтегративності,
- єдності теорії і практики,
- комплементарності,
- системності та систематичності [3, с. 47].

Міждисциплінарний характер передбачає включення природоохоронних знань і умінь у програми різних циклів навчальних дисциплін, коли з кожного предмета визначаються теми та обсяг годин занять студентів. Здійснення міжпредметних програм дозволить сформувати у студентів розуміння багатогранності та комплексності проблеми впливу навколишнього середовища, значущості останньої для життя людини, а також уміння використовувати отримані знання на практиці.

Принцип безперервності полягає в тому, що накопичення різнобічних природоохоронних знань відбувається постійно і неухильно протягом усього людського життя. Він здійснюється протягом усіх років навчання в дошкільних, шкільних, середніх та вищих навчальних закладах.

Принцип інтегративності передбачає включення до програми діяльності природоохоронних студентських факультативів інтегрованих курсів "Людина і природа", в яких даються узагальнення по всій проблемі. Вони сприяють синтезуванню природоохоронних знань, розумінню цілісності природи, єдності її та суспільства, необхідності оптимізації їх взаємодії.

Принцип єдності теорії і практики полягає в систематичному залученні студентів у практичну роботу з охорони природи (озеленення, лісовідновлення, благоустрій зелених масивів).

Принцип комплементарності, тобто доповнюваності, потребує комплексного вирішення завдань виховання особистості, а саме: виділення природоохоронного аспекту в моральному, естетичному, фізичному вихованні і т.д.

Системність і систематичність припускають узагальнення та класифікацію природоохоронних знань на різних етапах екологічної освіти.

Виховання високої природоохоронної культури, заснованої на загальнолюдських принципах моралі, становлення природоохоронної культури особистості і суспільства як сукупності практичного та духовного досвіду взаємодії людства з природою, забезпечує його виживання і розвиток, є метою природоохоронного виховання [2, с. 29].

Академік Г.А.Ягодін визначає мету природоохоронного освіти і виховання як «освіта людини, громадянина Всесвіту, здатного безпечно і щасливо жити в майбутньому світі, безперервно вдосконалюючи його, не підриваючи основ розвитку та життя наступних поколінь людей, що здійснює на практиці заміну боротьби за різні ресурси з іншими людьми та іншими живими істотами партнерством і об'єднанням зусиль у підтримці гармонійної екосфери, людини, відповідальної за інші форми життя на Землі» [7, с. 197].

У поняття природоохоронної культури входять наступні елементи:

- природоохоронні знання про різноманіття природи, взаємозв'язку і взаємодії її компонентів, суспільства і природи;
- природоохоронні уміння правильно поводитися в природі, здійснювати природоохоронну діяльність;
- природоохоронні переконання – переконання у взаємозв'язку, єдності та цілісності всіх частин природи і суспільства [4, с. 34].

Під природоохоронної культурою розуміють систему знань умінь, ціннісних орієнтирів у галузі науки, мистецтва, вірувань, законів, звичаїв і традицій, активної природоохоронної діяльності щодо збереження та поліпшення навколишнього середовища [3, с. 112].

Таким чином, природоохоронна культура являє собою систему, що складається з ряду взаємопов'язаних компонентів:

- природоохоронних знань: природничих, гуманітарних, технічних, нормативних, практичних тощо;
- природоохоронного мислення, що включає встановлення причинно-наслідкових, імовірнісних, прогностичних та інших видів зв'язків, з'ясування причин, сутностей і шляхів вирішення проблем, прийняття рішень у ситуації морального вибору і прогнозу;
- культури почуттів: «емоційного резонансу», співчуття, співпереживання, почуття громадянськості, патріотизму тощо;
- культури природоохоронно виправданої поведінки, що характеризується реалізацією природоохоронних знань, мислення та культури почуттів у діяльності особистості, яка усвідомила своє космопланетарне призначення [3, с. 141].

Таким чином, природоохоронне виховання пов'язане з формуванням у студентів природоохоронного свідомості, що включає сукупність поглядів та ідей про проблеми оптимального співвідношення взаємодії суспільства і природи у відповідності з конкретними життєвими потребами людей і можливостями природи. Виховання в цій сфері націлене на зміну технократичного стилю мислення і створення емоційно-психологічної установки на ставлення до природи не тільки як до джерела сировинних ресурсів, але як до середовища проживання, що забезпечує соціальний і культурний прогрес людства.

Для створення суспільства, що складається з грамотних людей, які усвідомлюють значущість навколишнього середовища, необхідно вирішити такі завдання у системі освіти – це формування та розвиток:

- особистостей, що дбайливо ставляться до навколишнього середовища;
- індивідуумів, які вміють знаходити спільні точки дотику штучною і природного середовища;
- індивідуумів, що володіють сукупністю методів і які використовують їх для досліджень навколишнього середовища;
- дослідників, які розуміють і усвідомлюють зв'язок між науками про навколишнє середовище з іншими дисциплінами;
- дослідників, здатних вирішувати проблеми довкілля;
- індивідуумів, які усвідомлюють гармонію і єдність людини з навколишнім середовищем;
- дослідників, які пропагують філософію захисту навколишнього середовища;
- особистостей, здатних перетворювати навколишнє середовище, беручи участь у різних видах соціальної діяльності, не руйнуючи при цьому внутрішньої єдності природного середовища та оберігаючи її [5, с. 77].

Головною метою, що переслідують вузи в процесі формування природоохоронної культури, є створення умов для систематичної і послідовної роботи з вивчення студентами екологічних знань, а також виховання фахівців у галузі природоохоронної діяльності [6, с. 169].

Виходячи з вищевикладеного найбільш ефективними пропонуються наступні шляхи природоохоронної роботи зі студентами у вищих навчальних закладах:

- приведення природоохоронних культурно-масових, фізкультурно-спортивних, науково-просвітницьких заходів, організація дозвілля студентів;
- створення та організація роботи природоохоронних творчих і наукових об'єднань і колективів, об'єднань студентів і викладачів за інтересами;
- організація науково-дослідної роботи студентів;
- сприяння у роботі студентських громадських організацій, клубів та об'єднань;
- інформаційне забезпечення природоохоронної діяльності студентів, підтримка і розвиток студентських засобів масової інформації;
- наукове обґрунтування існуючих методик, пошук і впровадження нових технологій, форм і методів природоохоронної діяльності;
- створення системи морального і матеріального стимулювання викладачів і студентів, які беруть активну участь в організації природоохоронної роботи;
- розвиток матеріально-технічної бази і об'єктів, призначених для організації природоохоронних заходів [5, с. 301].

Висновки... Таким чином, аналіз практики педагогічної діяльності багатьох вищих навчальних закладів доводить висновок про те що, різні форми природоохоронної діяльності мають порівнянню, а іноді навіть більшу, ніж традиційні форми навчання ефективність у процесі підготовки майбутніх фахівців. Невипадково, сучасні вузи,

як правило, ведуть широку діяльність з залучення студентів в різні позанавчальні програми та заходи, що призводить до більш повному досягненню стоять перед вузами природоохоронних цілей навчання і виховання.

Література

1. Андрущенко В. П. Екологічна політика і освіта: проблеми становлення / В. П. Андрущенко // Роздуми про освіту : статті, нариси, інтерв'ю. – К. : Знання України, 2004. – С. 253-258.
2. Екологічне виховання студентської молоді: Педагогіка вищої школи / авт.-укл.: З.Н. Курлянд – К.: Знання, 2007. – 495 с.
3. Крисаченко В. С. Екологія. Культура. Політика / В. С. Крисаченко, М. І. Хилько. – К. : Знання України, 2001 – 598 с.
4. Курняк Л.Д. Екологічна культура: поняття і реальність/ Л.Д.Курняк // Вища освіта України. – 2006. – № 3. – С.32-37.
5. Совгіра С.В. Методика навчання екології / С.В.Совгіра. – К. : Науковий світ, 2007. – 450 с.
6. Юрченко Л.І. Екологічні аспекти морального-етичного виховання / Л.І.Юрченко // Концептуальні засади модернізації системи освіти в Україні : прогн.та мат. Всеукр. наук.-практ. конф. Харків, 1 лют. 2002 : тези доповідей. – М-во освіти і науки України, Нар. укр. акад. та ін. – Х., 2002. – С. 169.
7. Ягодин Г.А. Образование для устойчивого развития / Г.А.Ягодин // Научное наследие В.И. Вернадского в контексте глобальных проблем цивилизации. – М.: Изд. дом «Ноосфера», 2001. – С. 195-228.

Анотація

У статті розглядається проблема підвищення ефективності формування природоохоронної культури студентів. Пропонуються найбільш ефективні шляхи і напрями природоохоронної роботи зі студентами.

Аннотация

В статье рассматривается проблема повышения эффективности формирования природоохранной культуры студентов. Предлагаются наиболее эффективные пути и направления природоохранной работы со студентами.

Summary

The paper addresses the problem of improving the efficiency of formation of environmental culture of the students. We offer the most effective ways and areas of conservation work with students.

Ключові слова: природоохоронна освіта, принципи природоохоронного виховання, природоохоронна культура.

Ключевые слова: природоохранная образование, принципы природоохранного воспитания, природоохранная культура.

Key words: environmental education, principles of environmental education, environmental culture.

Подано до редакції 11.10.13.

УДК: 37.013. 371

© 2013

Єфіменко М.Р.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З СІМ'ЄЮ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасні соціально-економічні умови розвитку в Україні формують нові ринкові відносини, які призводять до загострення соціальних протиріч, виникнення низки проблем життєдіяльності людини та сім'ї. Сучасний соціум характеризується відкритістю, багатофакторністю, різноманітністю впливів на людину, несучи водночас як розширення можливостей розвитку, так і певний потенціал негативних впливів. Зокрема таке соціальне явище як масова трудова міграція українців, спричинене багатьма соціально-економічними чинниками, набуло вагомого значення та вплинуло на сучасний стан українського суспільства.

З огляду на це, особливої уваги набуває підготовка і професійне становлення майбутнього соціального педагога, який буде являти собою активного суб'єкта соціально-педагогічної роботи з сім'ями трудових мігрантів, зрілу особистість з розвиненими професійно важливими якостями.

Основним завданням сучасної вищої школи є розвиток творчого потенціалу майбутніх соціальних педагогів, яке диктує необхідність переосмислення логіки і структури їх підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Питання професійної підготовки до соціально-педагогічної діяльності розглянуті в дослідженнях С. Архипової, О. Безпалько, З. Бондаренко, В. Бочарової, Р. Вайноли, М. Галагузової, Л. Донченко, І. Звереві, А. Капської, І. Ковчиної, С. Когут, І. Козич, Н. Краснової, С. Литвиненко, Л. Мардахаєва, Л. Міщик, І. Мельничук, В. Поліщук, С. Омельченко, В. Сластьоніна, В. Сморгочової, Т. Скларової, С. Старикової, З. Фалинської, С. Харченка, Л. Штефан, Т. Логвіненко та ін. За останні роки виконано низку дисертаційних досліджень з підготовки майбутніх соціальних педагогів до окремих видів соціально-педагогічної діяльності: соціально-правової (І. Ковчина, Я. Кічук); освітньо-дозвілєвої (С. Пащенко, Л. Пундик); профілактичної (О. Тютюнник); роботи з громадськими, дитячими та молодіжними організаціями (О. Лісовець). Мають місце дослідження, присвячені підготовці соціальних педагогів до роботи з різними категоріями населення: дітьми з обмеженими можливостями (І. Іванова); студентською молоддю (Р. Чубук); людьми похилого віку (Ю. Мацкевич); девіантними та важковиховуваними підлітками (І. Коцубовська, М. Малькова, В. Оржеховська, М. Полісадова). Проблеми